

סדר יום חדש ליום ירושלים

למול צעדת הדגלים הלאומנית של הציונות הדתית, מנסים תושבים בעיר לנכס מחדש את יום ירושלים ולצקת בו משמעות פלורליסטית

ניר חסון

על פי תקנות "חוק הרעש" משנת 1992, יש שישה מועדים בשנה שלא נאכף בהם החוק ומותר להפריע את מנוחת השכנים לאחר השעה 11 בלילה. אחד מהם הוא יום ירושלים. התקנה הזו באה לעולם כביטוי לרצון מקבלי ההחלטות להוסיף ליום הממלכתי גם תוכן חגיגי ועממי יותר, אבל קשה לומר שהניסיון הזה צלח, בטח לא בקרב ירושלמים.

"ככלל, תושבי ירושלים שונים נאים את יום ירושלים כי הוא מטריד אותם, הוא סותר להם את העיר", אומר אילן אורחי, יו"ר המינהל הקהילתי גינות העיר ומחבר הספר החדש "שפוייה בח' לומה" שעוסק בירושלים מאז 1967 ובחברה האורחית בעיר. "התחושה ביום הזה היא של פלישה מבחוץ. זה יום שאין בו שום חן, זה לא יום חופש, זה לא יום מנג'ל, זה רק יום מעצבן שהכבישים חסומים ושלא עושה שום דבר טוב לירושלמים".

יום ירושלים, שמצוין מאז שנת 1968, נחשב חג ממלכתי. על פי החוק (שנחקק ב-1998) זהו יום לציון "מרכזיותה של ירושלים בחיי עם ישראל אשר שב לארצו, הקים את מדינתו והכריז על ירושלים כעיר הנצחית". בין האירועים החשובים והרשמיים לאורך היום: ישיבה חגיגית בכנסת, טקס סימוליון לחללי מלחמת ששת הימים בבתי הקברות הצבאיים וטקס ממלכתי בגבעת התחמושת. אבל ב-30 השנים האחרונות הפך היום ליום חגה של הציונות הדתית, מהימים החשובים בלוח השנה של המגור הדתי. זה בא לידי ביטוי בשני אירועים חשובים: נאומו ראש הממשלה בישיבת הדגל של הציונות הדתית, ישיבת

מרכז הרב, ערב לפני יום ירושלים (וצעדה לילית לכותל של תלמידי הישיבה) ו"ריקודגלים" – צעדת דגלים המונית בהשתתפות עשרות אלפי בני נוער דתיים לעיר העתיקה, שמלווה בדרך כלל במסרים לאומניים וגועניים ובמקרי אלימות.

בשנים האחרונות ניכרת במספר רב של גופים עצמאיים מגמה לאתגר את שתי הפרשנויות המקובלות ליום ירושלים – זו הממלכתית וזו הלאומנית. בכל שנה יש יותר ויותר אירועים שעוסקים דווקא בסובלנות ובפסיפס החברתי הירושלמי. השנה, לרגל 50 שנות איחוד העיר, נעשה יום ירושלים גדול במיוחד, וגם התופעה הזו מגיעה לשיא. למעלה מ-80 אירועים עם קהל יתקיימו בפינות רחוב בעיר בניסיון לקבוע סדר יום חדש ליום ירושלים.

"זה לא יום ירושלים אלטרנטיבי, כי אנחנו מנסים שזה יהיה הדבר המרכזי", אומרת מיכל שילאוה, פעילת המרכז הבינ-תרבותי וממארגני "יום ירושלים" – יום האחר. המרכז, הפועל מהרצון, מקדם עשרות אירועים ופורסם חסות על עשרות נוספים. "בכל שנה יש מצעד הדגלים וההפגנה נגד המצעד ומי שרוצה להשתתף צריך לבחור איפה הוא נמצא, אבל יש חלל גדול בין שניהם. רוב הירושלמים לא מודעים לא עם זה ולא עם זה, ולכן תוך החלל הזה אנחנו נכנסים". בין אירועי "יום ירושלים" אפילו שר לציין סיורים להכרת העיר,

יו"ר המינהל הקהילתי גינות העיר: "התחושה ביום הזה היא של פלישה מבחוץ"

צעדת הדגלים בעיר העתיקה, בשנה שעברה צילום: אוליביה פיטוסי

ביום ירושלים האלטרנטיבי עדיין בולט בהיעדרו מגזר אחד: תושבי העיר הפלסטינים

"זה כמו חג ההודיה לאינדיאנים, אתה לא באמת יכול לצפות שהם יתחברו לזה. אבל אל מול הפר מפותיות הממלכתית והלאומנות הגאולית, האירועים האלו הם הנורמליות, זה מה שירושלמים רוצים מכל חלקי העיר", מוסיף אגמון שניר.

"החברה האזרחית בעיר נכנסה לבעתה מהממד הלאומני ימני של היום הזה, שהלך והתרחב עם השנים, ומתוך הג רעינים הליברלים בחברה האזרחית בירושלים התחיל לצמוח היום האלטרנטיבי", מסביר אורן חי. "זה לא כל הירושלמים, אבל זה גם לא כמה שמאלנים מחבקי עצים. זו חגיגה ירושלמית, להב דיל ממצעד הדגלים שרובו יבוא מבחוץ באוטובוסים".

אחד האירועים האלטרנטיביים הוותיקים והמרכזיים הוא "המצעד הירושלמי", שבעבר כונה "צעדת המשפחות". זה התחיל לפני ארבע שנים, כש-15 משפחות יצאו לצעוד בדרום העיר, במ קביל למצעד הדגלים. בשנה שעבר רה כבר השתתפו בצעדה למעלה מאלף בני אדם. כשהסתכלנו על מצעד הדגלים ועל הפלג הקיצוני של הציונות הדתית שהפך אותה לצעדה אלימה, הרגשנו שככה לא אוהבים את ירושלים צריך לאהוב גם את השונות שבה", אומרת עינת לוי, מנכ"לית התנועה הירושלמית, שמארגנת את המצעד. "יום ירושלים הוא חג לאומי והוא נחגג בעיקר על ידי הציונות הדתית, ויש המון קהלים שמאוד אוהבים את ירושלים ורוצים לחגוג אותה,

אבל לא מאותם טעמים. אנחנו לא רוצים לצעוד נגד מצעד הדגלים ולא מבטלים את שמחת האיחוד, אבל כווא ניתן מקום גם לציבורים אחרים". השנה יתרחב המצעד ויגיע גם לבית צפאפה (שם יחולקו שיחונים בעברית וערבית) ולשכונת הקטמונים (שם ייערך מופע מוזיקה מזרחית). לצד האירועים שעוסקים בסובלנות ובפלורליזם, ייערכו בעיר גם אירועים רבים בעל אופי מחאתי של פעי"לי שמאל. חלקם מאוגדים תחת מטריית הקרן החדשה לישראל.

בינתיים, כבכל שנה, מתלהט המאבק בעניין מצעד הדגלים. עו"ד איתי מקפנה כימים האחרון נים בשם עמותת עיר עמים למפקד משטרת ירושלים, היועץ המשפטי לממשלה וראש העיר, בבקשה שלא להתיר את מעבר המצעד

ברחובות הרובע המוסלמי. בשנים האחרונות עתרה עיר עמים נגד קיום המצעד ברובע, שהתאפיין בעימותים אלימים, קריאות גועניות ושיירי שטנה. בשנה שעבר רה ניכר מאמץ של המארגנים להפחית את התופעות האלו, אך פה ושם עדיין נשמעו קריאות "מוות לערבים", "מוחמד מת" והשיר "נקמה אחת משתי עיניי", הוזכר מסרטון "חתונת השנאה" של פעי"לי הימין הקיצוני. במצעד הקודם גם הורגשה הקלה מסוימת בעוצר שהוטל על תושבי וסוחרי הרובע המוסלמי. לא כולם אולצו לסגור את החנויות וניתן לתושבים מפ"ה ללכת לצדו האחר.

לפני שנה מתחו שופטי בית המשפט העליון ביקורת על המ"שטרה, שלא נקטה יד קשה נגד

התופעות האלו, והורו למשטרה לנקוט מדיניות של אפס סבלנות כלפי קריאות ההסתה. לטענת מק, הוראות השופטים לא קוימו, ולנוכח הפגיעה הצפויה בשגרת תורשבי הרובע יש לשקול מחדש את קיום המצעד בשכונה המוסלמית. תנועת השמאל "עומדים ביחד" ביקשה לערוך הפגנת נגד בזמן הצעדה בכיכר צה"ל, שבה חולפים הצועדים, אך המשטרה לא אישרה את בקשתה. היא הציעה לה מקום חלופי ומרוחק מהמצעד, אך במכתב ששלחה עו"ד שרונה אליהו חי למפקד

לפני ארבע שנים החלו 15 משפחות לצעוד בתגובה לצעדת הדגלים, כיום צועדים אתן אלפים

"תחנת סובלנות" ביום ירושלים האלטרנטיבי, בשנה שעברה צילום: המרכז הבין-תרבותי ירושלים

המחוז ניצב יורם הלוי, היא דו"חה את ההצעה. "כפי שמשטרת מחוז ירושלים מאפשרת את קיומו של מצעד הדגלים, ומאפשרת את המשתתפים בו, חרף הקשיים הבטיחותיים הרבים שמעורר התוואי שבו הוא עובר, כך עליה לאפשר את קיומה של הפגנת הנגד במקומה המקורי, גם אם זו מעלה אתגרי אבט"חה משלה". סוף פטישי, חבר הנהגת "עומדים ביחד", מוסיף: "שוב מערימים קשיים דווקא על הפעילים שבאים במסר של שותפות ומאבק לשלום, אך אין שום בעיה לאפשר צעדה של אלפי פעילי ימין — שהוכיחו שוב ושוב שמצעד הדגלים הוא לא מצעד לאהבת ירושלים, אלא מצעד של שנאה ואלימות".